

Прізвище, ім'я – Каріков Сергій

Назва доповіді та тези

**УТВОРЕННЯ ШМАЛЬКАЛЬДЕНСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ВИЯВ
ТЕРИТОРІАЛІЗАЦІЇ В НІМЕЧЧИНІ РАННЬОГО НОВОГО ЧАСУ**

На межі 20–30-х рр. XVI ст. у німецькому суспільстві поширилися вияви територіалізації, яка визначалася прагненням місцевих правителів необмежено панувати у своїх володіннях. Її сутність становили концентрація всіх видів влади в руках князя, утвердження його суверенного права вирішувати питання війни та миру, поширення права вищої юрисдикції правителя в усіх володіннях. Економічне підґрунтя територіалізації було забезпечене секуляризацією й комуналізацією майна, землеволодінь, прибутків церков і монастирів, здійсненими протягом Реформації.

Політика територіалізації сприяла поширенню лютеранства. Так, у Південно-Західній Німеччині центром євангелічного руху став Нюрнберг, де активно діяли міський синдик Лазарус Шпенглер і проповідник Венцеслаус Лінк – відомий лютерівський соратник, який на початку 20-х рр. XVI ст. брав активну участь у поширенні Реформації в Саксонії. Хоча проти лютеранства й виступили деякі авторитетні мешканці Нюрнберга, більшість місцевих бюргерів підтримала євангелічний рух, завдяки чому це місто перетворилося на провідний центр Реформації у Франконії. Аналогічну роль в Ельзасі відіграв Страсбург, а у Вюртемберзі – Ульм. Зазначені три міста, разом із курфюршеством Саксонським і ландграфством Гессенським, постали ініціаторами політичного об'єднання євангелічних територій.

Оформлення союзу євангелічних територій (курфюршества Саксонського, ландграфства Гессенського, герцогства Брауншвейзько-Люнебурзького, князівства Ангальтського, графства Мансфельдського) та імперських міст (Страсбурга, Ульма, Констанца, Ройтлінгена, Меммінгена, Ліндау, Бібераха, Ейзена, Любека, Магдебурга, Бремена) відбулося 27 лютого 1531 р. у місті

Шмалькальден. Учасники союзу брали на себе зобов'язання захищати один одного у випадку зовнішньої загрози.

Утворення Шмалькальденського союзу може бути визначене як початок нового етапу територіалізації. Найбільш активними провідниками його політики серед євангелічних князів стали курфюрст Йоганн Фрідріх Саксонський та ландграф Філіп Гессенський, у володіннях яких лютеранство поширювалося найбільш динамічно. На нашу думку, згадані правителі, досягнувши успіхів у здійсненні лютеранської конфесіоналізації на власних територіях, надалі прагнули зміцнити свою політичну могутність у масштабах Священної Римської імперії. Для інших членів Шмалькальденського союзу створення цієї організації надало можливість проведення євангелічних перетворень у своїх територіях.

У 30-х рр. XVI ст. учасники Шмалькальденського союзу вели політику, спрямовану на зміцнення міжсоюзних відносин. Так, у 1538 р. вони провели засідання бундестагу у Брауншвейзі, що сприяло посиленню антикатолицьких настроїв у цьому місті, яке виступало проти прокатолицької позиції брауншвейзько-вольфенбюттельського герцога Генріха Молодшого. Водночас лідери Шмалькальденського союзу були зацікавлені у розширенні зовнішньої підтримки. Так, у 1538 р. між німецькими протестантами та королем Данії було укладено угоду про взаємну допомогу.

Завдяки впливу Шмалькальденського союзу лютеранська конфесіоналізація поширилася в різних регіонах Німеччини. Так, активну участь у перетвореннях церковної організації почали брати правителі нижньосаксонських територій. Одним із перших місцевих князів, які підтримали Реформацію, став брауншвейзько-люнебурзький герцог Ернст. Подібного конфесійно-політичного курсу в період пізньої Реформації дотримувався і правитель Грубенхагена Філіп I. Крім того, у 30-х рр. XVI ст. євангелічне віровчення утвердилось у герцогстві Вюртемберзькому, герцогстві Померанському. Утворення Шмалькальденського союзу сприяло подібним успіхам: якби протестанти не об'єдналися, то вони не змогли б навіть захистити

попередні здобутки, не кажучи про подальші досягнення. Так, у 1542 р. союзні війська надали підтримку Брауншвейгу і Гослару проти сил герцога Генріха Молодшого, наслідком чого стало утвердження Реформації у герцогстві Брауншвейзько-Вольфенбюттельському.

Територіальне поширення Реформації з 20-х рр. XVI ст. поєднувалося з поглибленням її змісту – з ідейного руху вона перетворилася на вагомий чинник соціальних перетворень. Проте напрям цих перетворень все більше визначався не реалізацією програм євангелічних громад, а інтересами територіальних володарів. Шмалькальденський союз став важливим засобом державної конфесіоналізації. Діяльність цієї організації консолідувала євангелічний рух і водночас сприяла домінуванню в ньому князівського табору.

Місце роботи – доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін Національного університету цивільного захисту України;

Науковий ступінь – кандидат історичних наук

Основна гуманітарна дисципліна – історія

Форма участі – заочна

Потреба в технічному забезпеченні доповіді (мультимедійний проектор) –

Телефон (моб.) – 050-403-83-14

E-mail – karikov@nuczu.edu.ua